

місцевому самоврядуванню гарантується фінансова самостійність у межах, визначених Конституцією і законами України.

Безумовно у законопроекті є дискусійні питання (наприклад, щодо використання терміну «префект», особливостей введення інституту «тимчасового державного уповноваженого» та ін.). Втім, у цілому Законопроект спрямовано на досягнення основної мети сучасного етапу конституційної реформи в Україні — сприйняття та втілення основних принципів європейського конституціоналізму на шляху євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Про відновлення дії окремих положень Конституції України : Закон України від 21 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 11. – Ст. 143.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Угоду ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону від 15 липня 2015 р., реєстр. № 2217а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

АФАНАСЬЄВА М. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з наукової роботи, професор кафедри конституційного права,
доктор юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІЙНА ПРИРОДА ПРАВСТВОРЧОГО ІНТЕРЕСУ

Для вітчизняного конституційного права актуальним є питання вирішення об'єктивного протиріччя особистих, суспільних та державних інтересів. Незважаючи на особливості, за природою вони не є різними, а взаємопов'язаними, та існують у діалектичній єдності. Завдання законодавця полягає у тому, щоб серед приватних та публічних інтересів виявити ті, що мають істотне значення для суспільного розвитку та не можуть бути реалізованими без допомоги права. Як уявляється, зміст та спрямованість діяльності законодавчого органу безпосередньо залежить від визначення характеру правостворюючого інтересу.

Правостворюючим має бути інтерес не якихось конкретних соціальних груп, а загальна модель вираження та захисту різних інтересів, певна нормативна конструкція, яка кожного разу має бути творчою знахідкою суб'єкта правотворчості [1, с. 113]. Щоб виявити правостворюючий

інтерес у кожному конкретному випадку, законодавець має не просто піднятися над приватними, груповими інтересами, але й зуміти знайти у тому чи іншому інтересі загально значущий момент, побачити ті напрями та форми його реалізації, які не несуть шкоди інтересам інших груп населення [2, с. 44–45].

Коли мова йде про політико-правову сферу, сферу динамічну, насичену різноманітними подіями, що вбирає в себе множинність різних організаційних структур та інститутів, чутливо реагує навіть на незначні зміни в усіх сферах суспільного буття, не слід прагнути остаточно, однозначно та безапеляційно вирішити питання, хто, умовно кажучи, важливіший — держава чи громадянин, та чиї інтереси — соціуму чи особистості — необхідно забезпечити перш за все [3, с. 38–39]. Тому, парламент має знайти «золоту середину», спробувати максимально поєднати та найбільш повно забезпечити інтереси і держави, і суспільства, і окремого індивіда, надавши державного значення лише тим із них, чия реалізація на певному етапі державного будівництва є об'єктивною необхідністю. Але на практиці з багатьох питань, що мають важливе значення і для окремих індивідів, і для країни у цілому далеко не завжди вдається досягти єдиної точки зору. Це є особливо характерним для суспільства перехідного періоду, коли за суперечливими, нерідко прямо протилежними судженнями суспільної думки дуже важко, а інколи неможливо розгледіти той момент суспільної злагоди, в якому може бути виявлено загальну волю [4, с. 762]. Таке суспільство виявляється розколотим, що не сприяє його поступовому та прогресивному розвитку. Парламент, відповідно, має прагнути до того, щоб уникати виникнення подібних ситуацій, тобто прагнути, щоби воля парламентської більшості була дійсно загальною або принаймні волею значної більшості народу.

Правильно виявити, достеменно знати та адекватно відобразити те, чого саме бажає і до чого прагне народ, виявляється далеко не просто, а іноді й неможливо. На думку А. Керімова, народна воля не завжди є очевидною, у чіткому вираженні вона існує лише щодо обмеженого кола питань. При нормальному стабільному, розміреному перебігові життя у народі є не більш ніж туманні, досить розпливчасті уявлення, деякий умонастрій, але не ясна, чітка, стійка думка та така, що відповідає їй, тверда воля щодо більшості питань, що є важливими як для всього соціуму, так і для окремих індивідів. Ці уявлення та умонастрої характеризуються до того ж неповнотою та однобокістю, мінливістю, безсистемністю та внутрішньою суперечливістю [5, с. 5; 7]. У цьому контексті Ж. Ж. Руссо правильно стверджував: «Сам по собі народ завжди хоче блага, але він не завжди бачить, у чому воно» [6, с. 136].

У процесі своєї діяльності парламент постійно стикається з питаннями, консенсусне вирішення яких є не завжди можливим. Усупереч широко поширеній точці зору, парламент, приймаючи закони, не стільки

виражає волю народу, скільки керується «інстинктом політичного самозбереження», а суспільні інтереси нерідко беруться до уваги, тільки якщо вони не заважають реалізації інтересів провладних сил. Позиція, згідно з якою представницький характер парламенту зумовлює збіг волі народних обранців з народною волею, фактично є теоретичною основою для виправдання будь-яких рішень парламенту та породжує презумпцію конституційності правотворчості, оскільки законодавчий орган у такому разі не більш ніж провідник апіорі заданої та добре відомої йому волі народу.

З метою протистояння зазначеній тенденції необхідні гарантії того, що держава, визначаючи, затверджуючи та забезпечуючи певні інтереси, проявить необхідну компетентність, добросовісність та об'єктивність. Подібні гарантії можуть бути виключно конституційними. Загальною категорією щодо публічного та приватного інтересів має бути конституційний інтерес. Слід погодитися з В. Круссом конституційні інтереси людини, суспільства, держави, різні за змістом, обсягом, інтенсивністю і навіть конкуруючі, залишаються якісно тотожними, тобто конституційними [7, с. 165–166]. Якщо особа діє, виходячи з власних інтересів, але інтереси ці мають об'єктивно конституційний зміст, можна говорити про суспільну зацікавленість у їх реалізації. Якщо держава, декларує суспільні інтереси, сприяє реалізації інтересів приватної особи, вона повинна обґрунтувати їх конституційний характер. Забезпечуючи та підтримуючи приватні інтереси та переконливо характеризуючи їх конституційне значення, держава може стверджувати, що діє в інтересах не тільки держави, але і всього суспільства, кожної особи та громадянина тощо [7, с. 170–171]. Законотворець завжди має бути конституційно «упередженим», «зацікавленим» та «невільним» у цілепокладанні [7, с. 177–178]. Уніфікований алгоритм пошуку справедливого балансу конкуруючих інтересів суб'єктів правотворчості має базуватися на застосуванні відповідних конституційних цінностей, які дають змогу визначити конституційний (неконституційний) характер правотворчого інтересу.

Список використаних джерел

1. Доля Е. А. О доказательствах, доказывании и использовании в доказывании результатов оперативно-розыскной деятельности по УПК РФ. Научно-практическая конференция «Правовая и криминалистическая оценка нового УПК РФ» / Е. А. Доля // Государство и право. – 2002. – № 10. – С. 112–114.
2. Миронов А. Н. Юридическая стратегия в правотворческой деятельности / А. Н. Миронов // Российская юстиция. – 2007. – № 6. – С. 43–47.
3. Керимов А. Д. К вопросу об избирательном праве / А. Д. Керимов // Право и образование. – 2005. – № 3. – С. 32–42.
4. Проблемы общей теории права и государства : учеб. для вузов / [Н. В. Варламова; В. В. Лазарев; В. В. Лапаева и др.] ; общ. ред. В. С. Нерсесянц. – М. : Норма, 2006. – 813 с.

5. Керимов А. Д. Выражает ли парламент всеобщую волю? / А. Д. Керимов // Право и политика. – 2003. – № 6. – С. 4– 10.
6. Антология мировой правовой мысли : в 5 т. / руководитель науч. проекта Г. Ю. Семигин ; Национальный общественно-научный фонд. – М. : Мысль, 1999 – Т. 5 : Россия, конец XIX– XX в. / отв. ред. И. А. Исаев. – [Б.м. б.и.], 1999. – 829 с.
7. Крусс В. И. Теория конституционного правопользования / В. И. Крусс. – М. : Норма, 2007. – 752 с.

ПЕРЕЖНЯК Б. А.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри конституційного права,
кандидат юридичних наук, професор

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ І МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНІЙ (ДУХОВНІЙ) СФЕРІ

Одним із інструментів реалізації євроінтеграційних прагнень України є, зокрема, визначення пріоритетів державної політики в гуманітарній та соціально-культурній (духовній) сфері з метою збереження національної політики, самобутності та надбань з подальшим запровадженням інноваційних прогресивних підходів до організації відносин у цій сфері.

Прагнення України стати повноправним членом Європейського Союзу викликає насамперед необхідність гармонізації вітчизняного законодавства відповідно до вимог ЄС.

В Україні створені досить великі правові підстави інтенсифікації її євроінтеграційного курсу, зокрема в гуманітарно-культурній сфері.

Прийняття Радою Європи Національного звіту про культурну політику України має визначальне значення для нашої держави. Це дозволяє розрахувати на подальшу конкретну співпрацю в цій галузі з Радою Європи, зокрема у справі вдосконалення відповідного законодавства з урахуванням європейського досвіду, у запровадженні сучасних механізмів фінансування культурних проектів, у подальшому налагодженні міжнародного культурного співробітництва.

Євроінтеграційні процеси в соціогуманітарній сфері, зокрема, передбачають створення загальноєвропейського освітнього простору, розробку єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти та науки з метою розширення співробітництва між вищими навчальними закладами європейських країн.

Україна є активним учасником інтеграційних процесів у сфері вищої освіти європейських країн. Успішно пройшли експертизу Ради Європи